

A P R O B A T

prin Hotărârea Consiliului de administrare
a Asociației de Arbitraj din RM
nr. 4/2018 din 21.06.2018
Președinte A. Țelihov

REGULAMENTUL **cu privire la activitatea Curții Aeronatice de Arbitraj** **din Moldova** **a Asociației de Arbitraj din Republica Moldova**

TITLUL I **DISPOZIȚII GENERALE**

CAPITOLUL 1 **STATUTUL ȘI ORGANIZAREA ACTIVITĂȚII CURȚII DE ARBITRAJ**

Articolul 1 **Statutul de drept și competența Curții de Arbitraj**

1.1. Curtea Aeronautică de Arbitraj din Moldova a Asociației de Arbitraj din Republica Moldova (denumită în continuare Curtea de Arbitraj) este o instituție de arbitraj permanentă, independentă, nestatală, internațională, comercială, care este constituită și funcționează ținând cont de Legea RM nr. 23-XVI din 22.02.2008 cu privire la arbitraj, Legea RM nr. 24-XVI din 22.02.2008 cu privire la arbitrajul comercial internațional, Legea RM nr. 134-XVI din 14.06.07 cu privire la mediere, Codul de procedură civilă a RM, Rezoluția Asambleei Generale a ONU din 04.12.2006 nr. 61/33, Legea Model UNCITRAL din 21.06.1985 cu completările din 07.07.2006 privind arbitrajul comercial internațional, Legea Model UNCITRAL din 24.06.2002 privind medierea comercială, Convenția ONU din 10.06.1985 pentru recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine, Convenția de la Haga din 01.03.1954 privind procedură civilă, Convenția Europeană din 21.04.1961 privind arbitrajul comercial internațional, alte tratate internaționale la care a aderat Republica Moldova, prezentul Regulament și alte acte normative și interne, în scopul asigurării procedurilor de conciliere (mediere) și soluționării eficiente a litigiilor, inclusiv a litigiilor comerciale internaționale, între persoane juridice și/sau fizice și între orice alți subiecți de drept, inclusiv cei cu statut și competență ce nu sunt clar stabilite. Curtea de Arbitraj înfăptuiește justiție arbitrală în calitate de arbitraj sau tribunal arbitral, ținând cont de actele sus-menționate.

1.2.1. Denumirea oficială completă a Curții de Arbitraj în limbă română este:

Curtea Aeronautică de Arbitraj din Moldova
a Asociației de Arbitraj din Republica Moldova

denumirea oficială prescurtată în limbă română este:

Curtea Aeronautică de Arbitraj din Moldova

1.2.2. Denumirea oficială completă a Curții de Arbitraj în limbă rusă este:

Авиационный арбитражный суд Молдовы
Арбитражной ассоциации Республики Молдова

denumirea oficială prescurtată în limbă rusă este:

Авиационный арбитражный суд Молдовы

1.2.3. Denumirea oficială completă a Curții de Arbitraj în limbă engleză este:

Aeronautical Arbitration Court of Moldova
of Arbitration Association of Republic of Moldova

denumirea oficială prescurtată în limbă engleză este:

Aeronautical Arbitration Court of Moldova

1.3. Sediul Curții de Arbitraj este:

**MD-2044. Republica Moldova. Municipiul Chișinău.
bd. Mircea cel Bătrîn, 20/3, oficiile 99-100.**

1.4. Procedurile arbitrale se desfășoară la sediul Curții de Arbitraj, însă, la solicitarea și pe cheltuiala părților procedurile arbitrale sau procedurile de conciliere (mediere) pot fi desfășurate în alt loc.

1.5. Curtea de Arbitraj este în drept să dispună de ștampilă proprie cu denumirea completă în limbă de stat a Republicii Moldova, conturi bancare cu utilizarea codului fiscal al Asociației de Arbitraj din RM.

1.6. În competența Curții de Arbitraj intră orice litigii deja existente sau ce ar putea să apară din raporturi contractuale sau de altă natură, cu excepția litigiilor, care în conformitate cu legislația intră în competență exclusivă a altor instanțe.

1.7. Curtea de Arbitraj admite spre soluționare:

- a) litigii ce decurg din raporturi contractuale și de altă natură, izvorâte din executarea contractelor internaționale comerciale, la fel și a altor genuri de relații economice, dacă sediul cel puțin a unei părți nu este clar stabilit sau este în afară Republicii Moldova;
- b) litigii între subiecți cu investiții străine, cu statutul nedefinit, persoane străine, internaționale, uniunii a acestora, inclusiv fondate pe teritoriul Republicii Moldova, litigii între fondatorii lor, la fel și litigii între acești subiecți și alți subiecți de drept ai Republicii Moldova;
- c) orice litigii patrimoniale sau nepatrimoniale, inclusiv privind raporturi realizate în afară Republicii Moldova, cu excepția litigiilor care în conformitate cu legislație intră în competență exclusivă a altor instanțe.

1.8. Curtea de Arbitraj examinează litigii, în privința cărora părțile au convenit să fie transmise acesteia spre soluționare. O astfel de înțelegere poate fi în forma unei convenții separate scrise (compromis) sau ca una din clauze contractuale (clauză arbitrală), validitatea căreia este independentă de valabilitatea contractului în care ea este înscrisă, fiind parte a acestui contract.

1.9. Compromis de asemenea se consideră încheiat în formă scrisă, dacă este inserat în orice document semnat de ambele părți, sau în scrisori, mesaje transmise prin teletype, telegraf, fax, corespondență electronică pe Internet între părți, alte mijloace de comunicare între acestea, care asigură fixarea compromisului. Compromis poate fi exprimat din partea reclamantului de asemenea prin intentarea nemijlocită a unei acțiuni la Curtea de Arbitraj, iar din partea pârâtului - prin întreprindere a oricăror acțiuni ce demonstrează supunere benevolă a acestuia jurisdicției Curții de Arbitraj, în particular, printr-un răspuns la interpelarea Curții de Arbitraj cu consimțământ de a se supune jurisdicției acesteia pe litigiul în cauză, prin prezentarea unei referințe la cerere de arbitraj, prin exprimarea opiniei privind completul de judecată arbitrală (în continuare – completul de judecată), prin prezența în ședință arbitrală, prin consimțământul de a începe dezbateri sau prin cerere de amânare a ședinței, prin prezentarea probelor pe fondul litigiului, precum și prin alte semne de participare în procedura arbitrală, consemnate în procesul-verbal al ședinței arbitrale.

1.10. Transmiterea litigiului Curții de Arbitraj poate fi prevăzută de asemenea și într-o dispoziție pentru cauză de deces, prin alte acte unilaterale în orice formă.

1.11. Curtea de Arbitraj din oficiu ia o decizie asupra validității convenției de arbitraj privind transmiterea litigiului spre soluționare, ținând cont de variante, indicate în art. 1.9 din prezentul Regulament, fără a se limita la cele enumerate.

Articolul 2

Principii de activitate a Curții de Arbitraj

La soluționarea litigiilor și efectuarea procedurilor de conciliere (mediere) Curtea de Arbitraj se conduce de următoarele principii:

- a) supunere benevolă a părților litigante jurisdicției Curții de Arbitraj;
- b) alegere liberă a modalității de formare a completului de judecată de către părți;
- c) alegerea benevolă a priorității normelor de drept sau echității (ex aequo et bono) în procedura arbitrală;
- d) atitudine imparțială a completului de judecată arbitrală față de părțile litigante;
- e) egalitate procedurală a părților;
- f) contradictorialitatea;
- g) păstrare a confidențialității privind informația ce a devenit cunoscută judecății arbitrale în cadrul soluționării litigiului sau efectuării procedurilor de conciliere (mediere);
- h) supunere și executare benevolă de către părți a oricăror acte oficiale temporare sau definitive, emise de către Curtea de Arbitraj;
- i) alte principii de drept internaționale și naționale.

Articolul 3

Componența Curții de Arbitraj

Curtea de Arbitraj este constituită din Președinte, Vicepreședinte, judecători arbitrali, secretar senior, secretari și alt personal.

Articolul 4

Președintele Curții de Arbitraj

4.1. Președintele Curții de Arbitraj (în continuare - Președinte) se numește în funcție prin hotărâre a Consiliului de administrare a Asociației de Arbitraj din Republica Moldova pe un termen de 6 (șase) ani, din rândul judecătorilor arbitrali cu experiență practică în domeniul de drept de nu mai puțin de 15 ani și efectuării procedurilor de arbitraj de nu mai puțin de 7 ani. Numărul de termeni este nelimitat.

4.2. Conform legislației internaționale și a Republicii Moldova, Regulamentului prezent și altor acte interne a Curții de Arbitraj, Președintele are următoarele obligații:

- a) administrarea și asigurarea activității generale și curente Curții de Arbitraj, inclusiv angajare și eliberare din funcție a personalului;
- b) organizarea înfăptuirii eficiente a justiției arbitrale;
- c) prezentarea Consiliului de administrare a Asociației de Arbitraj din Republica Moldova a candidaturilor judecătorilor arbitrali spre aprobare;
- d) analiza și generalizarea practicii arbitrale a Curții de Arbitraj;
- e) introducerea modificărilor și completărilor necesare în regulamentele Curții.

4.3. Președintele în cadrul competenței sale, ținând cont de opiniile părților, numește judecători arbitrali pentru proceduri arbitrale sau de conciliere (mediere). Președintele după atribuțiile sale este de asemenea și judecător arbitral, însă el nu este în drept să intervină în cursul procedurii arbitrale și de conciliere (mediere), efectuate de către

alți judecători arbitrali, cu excepția cazurilor în mod expres prevăzute în legea aplicabilă și regulamentele Curții de Arbitraj.

4.4. Președintele reprezintă Curtea de Arbitraj în raporturile acesteia cu Consiliul de administrare a Asociației de Arbitraj din Republica Moldova și cu alte persoane juridice și fizice internaționale, naționale și de altă natură, inclusiv cu un statut ce nu este clar stabilit, cu instituții, organizații publice și private și uniunii acestora.

Articolul 5

Vicepreședintele Curții de Arbitraj

5.1. Vicepreședintele Curții de Arbitraj (în continuare - Vicepreședinte) se numește în funcție de către Președintele pe un termen de până la 3 (trei) ani din rândul judecătorilor arbitrali cu experiență practică în domeniul de drept de nu mai puțin de 7 ani și efectuării procedurilor de arbitraj de nu mai puțin de 3 (trei) ani. Numărul de termeni este nelimitat.

5.2. Vicepreședintele îndeplinește o parte din atribuțiile Președintelui, îl înlocuiește în perioada absenței temporare, în cazul incompatibilității posibile cu îndeplinirea unor atribuții, în alte cazuri prevăzute de legislație sau regulamentele Curții de Arbitraj.

5.3. Vicepreședintele după atribuțiile sale este judecător arbitral, însă el nu este în drept să intervină în cursul procedurilor arbitrale și de conciliere (mediere), efectuate de către alți judecători arbitrali, dacă această nu este prevăzută de lege aplicabilă și regulamentele Curții de Arbitraj.

Articolul 6

Judecători arbitrali

6.1. Poate fi judecător arbitral orice persoană cu studii superioare juridice, reputație impecabilă, un nivel înalt de calificare și experiență de aplicare în domeniu de drept civil, de procedură civilă, internațional comercial și privat de nu mai puțin de 5 ani, care posedă cunoștințe necesare pentru desfășurarea procedurii arbitrale, soluționarea litigiilor arbitrale, efectuarea procedurilor de conciliere (mediere), care corespunde cerințelor speciale a legislației Republicii Moldova, a dat consimțământul și este aprobată în calitate de judecător prin hotărâre a Consiliului de administrare a Asociației de Arbitraj din Republica Moldova. Activitatea judecătorilor arbitrali la Curtea de Arbitraj nu este cea de muncă și profesională.

6.2. Nu poate fi judecător arbitral persoană care:

- a) se află sub tutelă sau curatelă;
- b) are antecedente penale valabile;
- c) a pierdut statutul de judecător, avocat, notar, procuror, ofițer de urmărire penală sau colaborator al organelor de drept pentru comiterea unor acțiuni compromițătoare, incompatibile cu activitatea sa profesională;
- d) nu corespunde altor cerințe prevăzute de legislația Republicii Moldova.

6.3. La efectuarea procedurilor de conciliere (mediere) judecători arbitrali îndeplinesc atribuții de mediatori.

6.4. Judecători arbitrali sunt independenți și imparțiali, îndeplinesc atribuțiile sale conform dreptului internațional, legislației Republicii Moldova, Regulamentului

prezent și altor acte a Curții de Arbitraj, nu pot fi reprezentanți ai părților în proceduri arbitrale și de conciliere (mediere) efectuate la Curtea de Arbitraj.

6.5. Temeiuri de încetare a mandatului judecătorului arbitral sunt:

- a) decesul acestuia;
- b) depunerea de către acesta cererii de demisie pe numele Președintelui Curții;
- c) dezvăluirea incompetenței evidente a acestuia;
- d) refuzul repetat neîntemeiat din partea acestuia de a participa la proceduri arbitrale sau de conciliere (mediere);
- e) dacă acesta nu mai poate îndeplini atribuțiile sale din circumstanțe juridice sau factice, ori se eschivează neîntemeiat de la participare la soluționarea litigiilor arbitrale sau la efectuarea procedurilor de conciliere (mediere);
- f) divulgarea informației confidențiale (inclusiv și secretului comercial), ce a devenit cunoscută acestuia în cadrul soluționării litigiului arbitral sau efectuării procedurilor de conciliere (mediere);
- g) numirea acestuia într-o funcție sau altă schimbare a statutului acestuia, incompatibile cu statutul judecătorului arbitral;
- h) în alte cazuri prevăzute de legislație națională sau internațională, actele Curții de Arbitraj.

6.6. Mandatul judecătorului arbitral se încetează prin hotărâre a Consiliului de administrare a Asociației de Arbitraj din Republica Moldova la prezentarea Președintelui Curții de Arbitraj privind retragerea judecătorului.

Articolul 7

Aparatul Curții de Arbitraj

7.1. Secretariatul Curții de Arbitraj face parte componentă a Aparatului acesteia și se compune din secretar senior, secretari, interpreți și alt personal, numiți în funcție de către Președinte și subordonați ai acestuia în perioada activității sale.

7.2. Secretarul senior:

- a) conduce Secretariat și activitatea de secretariat a Curții de Arbitraj;
- b) asigură primirea, prelucrarea, pregătirea, păstrarea, eliberarea, expedierea documentelor și altor purtători de informație, intrate la sau ieșite de la Curtea de Arbitraj cât în legătură cu aspecte generale de activitate a acesteia, atât și în legătură cu proceduri arbitrale sau de conciliere (mediere);
- c) numește secretari, precum și personal participă în calitate de secretar la proceduri arbitrale sau de conciliere (mediere);
- d) la indicația Președintelui sau completului de judecată organizează atragerea specialiștilor necesari Curții de Arbitraj, îndeplinește alte atribuții prevăzute de legislație și actele Curții de Arbitraj.

7.3. Secretarii sunt subordonați secretarului senior și îi acordă sprijin în realizarea unei părți din împuternicirile acestuia, îl înlocuiesc în perioada absenței acestuia, și participă în proceduri arbitrale și de conciliere (mediere) în calitate de secretari, întocmesc procese-verbale și efectuează alte acțiuni.

Articolul 8

Păstrarea confidențialității

8.1. Proceduri arbitrale și de conciliere (mediere) se efectuează, de regulă, în ședințe închise. Efectuarea unei ședințe deschise se permite numai cu acordul tuturor părți.

8.2. Președintele, Vicepreședintele, judecătorii arbitrali, secretarul senior, secretarii, interpreții și alt personal al Curții păstrează confidențialitatea informației ce le-a devenit cunoscută în cursul procedurilor arbitrale sau de conciliere (mediere).

Articolul 9

Egalitatea părților

Procedurile arbitrale și de conciliere (mediere) se desfășoară pe principiile respectării și egalității părților. Fiecare parte are posibilități egale pentru expunerea poziției proprii în fața completului de judecată arbitrală și apărarea drepturilor sale legale.

Articolul 10

Limbi aplicabile

10.1. Limbi principale aplicabile în activitatea generală a Curții sunt limba română, rusă și engleză.

10.2. Limbă procedurii pe litigiul arbitral sau de conciliere (mediere) se determină prin acordul părților. Dacă limba aleasă nu este cea română, rusă sau engleză, reclamantul asigură servicii de interpretare și traducere autorizată din limba aleasă și prezintă cerere de arbitraj în una din limbile menționate, în care Curtea va emite actele sale în cauza.

10.3. În cazul lipsei acordului părților privind limba procedurii arbitrale, aceasta se stabilește de către completul de judecată. Dacă un înscris se diferă de limba procedurii în cauza, acesta trebuie să fie tradus în limba procedurii de către partea care l-a prezentat. Înscrisuri efectuate în limbi principale nu necesită traducerea.

Articolul 11

Termene de soluționare a litigiilor arbitrale

11.1. Cerere de arbitraj depusă în formă scrisă se înregistrează în aceeași zi de către Secretariatul Curții.

11.2. Curtea de Arbitraj face efort să soluționeze litigii în mod eficient de maxim, în termene rezonabile, fără întârzieri neîntemeiate, ținând cont de specificul și gradul de complexitate a litigiului.

11.3. Respectarea termenelor se supraveghează de Președintele.

Articolul 12

Participarea părților la soluționarea litigiului arbitral

12.1. Părțile sunt în drept să solicite efectuarea procedurii arbitrale fără participarea sa, ori să participe personal la aceste sau prin intermediul reprezentanților săi, să atragă avocați, alți specialiști.

12.2. Împuternicirile reprezentantului părții se confirmă prin procură notarială sau procură de la persoană juridică cu semnătură conducătorului și ștampilă (dacă este prevăzută), cu enumerarea împuternicirilor procedurale. Avocatul poate participa la proceduri și în temeiul mandatului. Împuternicirile conducătorului persoanei juridice se confirmă prin document de la registratorul oficial al persoanei juridice respective.

12.3. Nu mai târziu de o zi înainte de ședință, partea are drept să solicite amânarea acesteia, prezentând probe de absență sa motivată. Amânarea poate fi solicitată doar o singură dată.

12.4. Curtea poate examina litigiul și emite hotărâre, dacă nici una dintre părți citate legal nu s-a prezentat în ședința arbitrală și nu a invocat examinarea în absența sa sau amânarea ședinței din motive temeinice.

12.5. La orice etapă a procedurii arbitrale părțile sunt în drept să solicite Curții de Arbitraj efectuarea procedurilor de conciliere (mediere).

Articolul 13

Prezentarea înscrisurilor

13.1. Toate înscrisuri ce țin de litigiul arbitral se prezintă de către părți în formă scrisă, în original sau în copii corespunzător autentificate, formulate în una din limbile conform art. 10 din prezentul Regulament, în așa număr de exemplare ca fiecare parte, precum și completul de judecată să dispună de câte un exemplar.

13.2. Orice servicii de interpretare și traducere se efectuează de către specialiști oficial autorizați.

Articolul 14

Expedierea înscrisurilor

14.1. Secretariatul Curții de Arbitraj asigură expedierea către părți a înscrisurilor necesare pe adresele indicate de ele (la necesitate pe cele electronice).

14.2. Depunerea cererilor de arbitraj, referințelor, transmiterea către părți a înscrisurilor pe litigiul arbitral, citarea părților în ședințe arbitrale, expedierea încheierilor și hotărârilor arbitrale, și altor acte se efectuează prin scrisori recomandate cu aviz și semnătură de înmânare. Înscrisuri de asemenea pot fi transmise prin intermediul oricărui alt mijloc de comunicare prin care poate fi dovedit faptul primirii, iar la necesitate și textul transmis (telegraf, teletype, fax, corespondență pe Internet...).

14.3. Orice purtători de informație pot fi transmise și primite de către reprezentanții părților și personal sub semnătură.

14.4. Prin prisma Regulilor privind prestarea serviciilor poștale, legislației privind protecția datelor de caracter personal, secretul corespondenței, primirea de către Curtea a avizului recomandat de recepționare se consideră ca confirmarea faptului înmânării scrisorii destinatarului.

14.5. În cazul existenței confirmării poștale privind primire/expediere a scrisorii pe adresă oficială sau altă adresă a părții indicată de către aceasta, scrisoarea se consideră înmănată chiar dacă destinatarul susține că nu a primit-o, precum și în cazul returnării poștale ulterioare a scrisorii pe motiv de nereclamare, plecare, schimbare a adresei, refuz sau absență a destinatarului.

Articolul 15

Taxe și cheltuieli arbitrale

Taxele și cheltuielile arbitrale de organizare și desfășurare a procedurilor arbitrale și de mediere se calculează, se plătesc, se repartizează și se compensează conform Regulamentului cu privire la taxe și cheltuieli de arbitraj.

Articolul 16

Legea aplicabilă și excluderea răspunderii

16.1. Dacă părțile nu au stabilit ca prioritate echitate (ex aequo et bono), litigiul se soluționează conform normelor de drept stabilite de către părți prin contracte sau alte raporturi între ele. În cazul absenței convenției părților privind legea aplicabilă, completul de judecată se conduce de tratate internaționale, legislația Republicii Moldova, uzanțele comerciale legate de obiectul litigiului, precum și de prezentul Regulament și alte acte a Curții de Arbitraj.

16.2. În cazuri stabilite de legislația Republicii Moldova sau prin convenția părților, în particular la soluționarea litigiilor internaționale, pot fi aplicate norme de drept ale altor state sau unor tratate internaționale. Orice desemnare a unei legi sau normelor de drept este interpretată, cu excepția unei stipulații contrare exprese, ca o referire la dreptul material al statului menționat și nu la alte norme.

16.3. Dacă părțile nu au convenit asupra dreptului aplicabil procedurilor și fondului litigiului, completul de judecată din oficiu stabilește drept pe care el consideră aplicabil în cauză.

16.4. În lipsa legislației ce reglementează litigiul, completul de judecată aplică norme de drept ce reglementează raporturi juridice similare, iar în lipsa acestora se conduce de principii generale și esența raporturilor juridice în cauză.

16.5. Completul de judecată judecă nu în temeiul unei legi formale, dar în echitate (ex aequo et bono), sau în calitate de mediator amiabil ales de către părți, numai dacă părțile au autorizat-o expres pentru acesta. La acordarea hotărârii în echitate completul de judecată nu este legat de norme de drept, iar este ghidat de considerente de dreptate și bun simț.

16.6. În toate cazuri completul de judecată emite hotărâre în fond nu numai în temeiul clauzelor și valabilității contractelor încheiate între părți, dar și în temeiul acțiunilor faptice întreprinse la executarea lor, ținând cont de uzanțele comerciale aplicabile raporturilor în cauză.

16.7. Părțile se refuză integral de drept să se adreseze în judecată cu orice acțiuni împotriva judecătorilor arbitrali, organelor competente și oricăror persoane numite de către Curtea de Arbitraj, pentru orice acțiuni și omisiuni în legătură cu procedurile arbitrale și de conciliere (mediere), cu excepția cazurilor de comitere intenționată directă a unor acțiuni nelegitime.

TITLUL II

PROCEDURĂ ARBITRALĂ

Capitolul 1

ADRESAREA LA CURTEA DE ARBITRAJ

Articolul 17

Depunerea cererii de arbitraj

17.1. Cerere de arbitraj sau cerere privind efectuarea procedurilor de conciliere se înregistrează de către Secretariatul în ziua primirii a acesteia.

17.2. Președintele în termen de până la 3 zile din data primirii cererii verifică competență Curții de Arbitraj de a soluționa litigiul și la stabilirea acesteia, dispune de numirea judecătorului arbitral (judecătorilor) și începerea procedurii arbitrale, ce atrage întreruperea (anularea) cursului prescripției extinctive.

17.3. Dacă nu sunt respectate cerințele privind formă și conținutul cererii, precum și privind existența anexelor, solicitantului i se prezintă un termen de până la 30 zile pentru înlăturarea neajunsurilor. Dacă în termenul prezentat neajunsuri nu sunt înlăturate, cererea se restituie solicitantului fără soluționarea în fond și se consideră nedepusă, însă acesta are drept s-o depună din nou în ordine generală.

17.4. Dacă este imposibil de efectuat proceduri arbitrale sau de conciliere (mediere) pe motivul lipsei de competență, sau altor cazuri când prin lege este stabilită altă ordine, Curtea de Arbitraj refuză primirea sau încetează procedură arbitrală pe cererea deja primită. Încheiere privind încetarea procedurii arbitrale poate fi contestată în instanță de judecată competentă.

Articolul 18

Forma, conținutul și anexe la cerere de arbitraj

18.1. Cererea de arbitraj (în continuare acțiune) trebuie să conțină:

- a) denumirea Curții de Arbitraj;
- b) numele (denumirile), domiciliul (sediul) părților, datele de înregistrare și cele bancare - pentru persoane juridice, numerele de telefon și adresele de poștă electronică (dacă dispun);
- c) obiectul și valoarea acțiunii, dacă această poate fi calculată;
- d) cerințele, motivele de fapt și de drept, probele, normele de drept, clauzele contractelor, calcule puse la baza acțiunii;
- e) soluționarea amiabilă prearbitrală a litigiului (dacă este obligatorie);
- f) referire la convenția de arbitraj și limba arbitrală (dacă este);
- g) opinia privind completul de judecată, candidatura judecătorului sau cerere privind numirea acestuia de către Președintele (dacă deja nu este stabilită prin convenție de arbitraj);
- h) opinia privind participarea reprezentantului reclamantului în ședințe;
- i) lista înscrisurilor anexate la cererea de arbitraj;
- j) semnătura și ștampila reclamantului (dacă este prevăzută).

18.2. La cererea de arbitraj se anexează înscrisuri ce confirmă:

- a) achitarea taxei de arbitraj și altor cheltuieli necesare;
- b) statutul și sediul părților;
- c) împuternicirile persoanei cu drept de semnare a cererii de arbitraj;
- d) cerințele arbitrale;
- e) existență convenției de arbitraj;
- f) măsuri de soluționare amiabilă prearbitrală a litigiului (dacă sunt obligatorii);
- g) împuternicirile reprezentantului părții.

18.3. Cererea de arbitraj cu anexele se prezintă Curții de Arbitraj conform art. 13 din Regulament. Identitatea fiecărei copii originalului se confirmă de către partea depunătoare sub responsabilitatea acesteia. Completul de judecată este în drept să solicite confirmarea suplimentară a identității copiei sau veridicității originalului.

Persoane vinovate în prezentarea Curții de Arbitraj unor înscrisuri fictive, copiilor de pe aceste, poartă răspundere conform legii.

Articolul 19

Valoarea acțiunii arbitrale

19.1. Valoarea acțiunii se determină:

- a) în acțiunile privind încasarea sumelor – prin sumă solicitată;
- b) în acțiunile obiectul cărora sunt bunuri, servicii, prejudiciu – prin valoarea curentă medie de piață a bunurilor, serviciilor, prejudiciului;
- c) în acțiunile cu caracter nepatrimonial – printr-o taxa fixă.

19.2. În cazul existenței mai multor cerințe separate, fiecare dintre ele se evaluează separat, iar valoarea acțiunii se determină prin însumarea tuturor pretențiilor.

19.3. În cazul în care reclamantul a permis o greșeală la evaluarea acțiunii, Curtea de Arbitraj din oficiu determină suma corectă în baza datelor de care dispune.

Capitolul 2

PREGĂTIREA LITIGIULUI PENTRU DEZBATERI ARBITRALE

Articolul 20

Citarea pârâtului, referințe și cererea reconvențională

20.1. În decurs de 7 zile de la începutul procedurii arbitrale Secretariatul:

- a) citează părțile privind data și locul ședinței arbitrale;
- b) expediază pârâtului copia cererii de arbitraj și înscrisurilor anexate la aceasta;
- c) prezintă pârâtului un termen de până la 30 zile pentru a prezenta completului de judecată o referință motivată scrisă la cererea de arbitraj cu anexarea probelor, solicită opinia acestuia privind completul de judecată și modalitate de formare a acestuia, dacă aceste chestiuni nu au fost convenite anterior de către ambele părți.

20.2. Părțile prezintă toate probele de care dispun nu mai târziu de începutul dezbaterilor. În cazuri excepționale, dacă partea nu a avut posibilitate să prezinte probele în termenul stabilit, completul de judecată este în drept să le accepte și la etape ulterioare de soluționare a litigiului. În caz dacă procedură arbitrală se efectuează fără participarea părților, doar în baza probelor prezentate de către părți, reclamantul este în drept să invoce obiecțiile sale față de referința pârâtului în decurs de 15 zile din data prezentării acesteia completului de judecată. După expirarea termenelor menționate părțile decad din drept de a prezenta obiecții și probe suplimentare.

20.3. Dacă pârâtul de asemenea are cerințe împotriva reclamantului ce derivă din aceleași raporturi juridice și obiectul litigiului, acesta este în drept să înainteze acțiune reconvențională care se soluționează concomitent cu cererea de arbitraj principală. Referință la cerere reconvențională se depune similar depunerii referinței la cerere de arbitraj principală. Cerere reconvențională se intenționează nu mai târziu de începutul dezbaterilor și trebuie să întrunească aceleași condiții ca și cererea de arbitraj principală. Renunțarea părții la cerere de arbitraj principală nu atrage renunțare la cerere reconvențională.

20.4. Intentarea acțiunii reconvenționale se efectuează conform regulilor generale de intentare a acțiunii principale.

20.5. Referințe, cererea reconvențională cu anexele se prezintă cât completului de judecată, atât și tuturor părților a litigiului.

20.6. Oricare schimbare a rechizitelor părții nu se ia în considerare de Curtea de Arbitraj, dacă aceasta nu a fost comunicată în prealabil în formă scrisă.

Articolul 21

Formarea completului de judecată arbitrală

21.1. Părțile sunt libere să stabilească numărul și modalitate de numire a completului de judecată.

21.2. Dacă părțile nu au stabilit altfel, litigiul se soluționează de către completul de judecată din 3 judecători, câte unul numit de reclamant și pârât, iar al treilea se desemnează în calitate de președintele completului de acești doi judecători arbitrali. Însă, părțile sau judecătorii pot decide o altă ordine de desemnare a președintelui completului de judecată.

21.3. Dacă în litigiu participă mulți reclamânți sau pârâți, părțile care au interese comune pot numi un judecător comun. Completul de judecată poate fi lărgit, însă trebuie să rămână impar după numărul.

21.4. Este nulă clauza convenției de arbitraj care prevede dreptul unei părți de a numi judecătorul în locul celeilalte părți sau de a avea mai mulți judecători decât cealaltă parte.

21.5. În cazul când părțile au convenit la numărul de judecători, dar nu și-au exprimat asupra unor persoane anumite și ordinii de numire a acestora, reclamant în cerere de arbitraj sau cerere separată alege din lista judecătorilor Curții de Arbitraj un judecător pentru introducerea în completul de judecată sau solicită Președintelui Curții de Arbitraj să propună pârâtului să-și exprime opinia privind ordinea de numire a completului de judecată, candidatul propus, să propună un alt candidat, sau să numească completul de judecată.

21.6. Dacă în termenul numit de completul de judecată, dar nu mai târziu de cel stabilit prin lege, pârâtul nu se va exprima asupra numirii judecătorului arbitral, acest judecător se numește de către Președintele. Judecătorul numit poate fi schimbat de către Președintele, dacă pârâtul va dovedi că el nu a avut posibilitate să comunice în termen privind candidatul său pentru completul de judecată.

21.7. Partea care a solicitat numirea judecătorului arbitral nu poate revoca numirea astfel făcută fără acordul a celorlalte părți.

21.8. În cazul în care părțile trebuie să numească un judecător în comun, însă nu au căzut de acord în termenul numit de completul de judecată, dar nu mai târziu de cel stabilit prin lege, acesta se desemnează de către Președintele.

21.9. Dacă cei doi judecători în termen de 10 zile din data desemnării acestora în completul de judecată, nu cad de acord asupra candidatului celui al treilea judecător, acesta se numește de către Președintele.

21.10. La primirea propunerii privind introducerea în completul de judecată, judecătorul în termen de 5 zile confirmă acordul sau dezacordul său motivat.

21.11. În cazuri dacă părțile nu ajung la un acord privind numirea judecătorului unic, sau când una dintre părți nu propune judecătorul, sau când cei doi judecători nu au convenit asupra candidatului celui al treilea judecător, sau nu au numit președintele completului de judecată, acesta se desemnează de către Președintele.

21.12. În toate cazuri când Președintele nu poate îndeplini atribuțiile sale, în particular ca urmare a recuzării, atribuțiile acestuia se îndeplinesc de către Vicepreședintele.

Articolul 22

Temeiuri și procedură de recuzare a judecătorului

22.1. Dacă judecătorul arbitral a dat consimțământ să efectueze procedurile arbitrale, acesta înainte de exprimarea consimțământului este obligat să dezvăluie orice circumstanță, care poate ridica îndoieli întemeiate asupra imparțialității sau independenței sale, ori contravine convenției de arbitraj a părților. Începând cu data numirii și pînă la încetarea procedurii arbitrale, judecătorul este obligat imediat să dezvăluie părților asemenea circumstanțe nou apărute, cu excepția cazului când le-a informat anterior despre acestea.

22.2. Un judecător nu poate fi recuzat decât dacă există o circumstanță ce poate ridica îndoieli întemeiate asupra imparțialității sau independenței sale sau dacă acesta nu posedă cerințelor stabilite de către părți în convenție de arbitraj. Partea nu este în drept să recuze judecătorul pe care l-a numit sau la a cărui numire a participat decât pentru o cauză despre care a luat cunoștință după numire sau după participare la numire.

22.3. Aceleași temeiuri sunt valabile și pentru abținerea de la judecată de către un judecător și pentru recuzarea expertului și interpretului. Chestiunea privind abținere de la judecată/recuzare se soluționează de către completul de judecată care efectuează procedură arbitrală.

22.4. Dacă părțile nu au convenit privind procedură și temeiuri de recuzare, partea care are intenție să recuze un judecător trebuie să prezinte completului de judecată o cerere scrisă cu temeiuri de recuzare în decurs de 15 zile de la data la care a luat cunoștință despre numirea acestuia sau de la data la care partea a luat cunoștință de circumstanțele prevăzute în articolul prezent ca temeiuri pentru recuzare. Dacă judecătorul recuzat sau partea adversă nu este de acord cu motivele de recuzare invocate, completul de judecată numit conform convenției arbitrale, inclusiv judecătorul recuzat, se pronunță asupra recuzării cu emiterea unei încheieri motivate.

22.5. Dacă recuzarea este respinsă conform procedurii stabilite prin convenție de arbitraj a părților sau conform pct. 22.4 din Regulament, partea care solicită recuzare poate în termen de 30 zile din ziua respingerii cererii de recuzare s-o atace în instanță de judecată sau Președintelui conform legislației. În perioada soluționării cererii de recuzare, completul de judecată, inclusiv judecătorul sub recuzare, poate continua procedură arbitrală sau de conciliere și emite hotărâre arbitrală în fond.

Articolul 23

Pregătire pentru dezbateri arbitrale

23.1. La etapa pregătirii litigiului pentru dezbateri Președintele sau completul de judecată care efectuează procedura arbitrală, este în drept să dispună aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii, prin intermediul Secretariatului interacționează cu părțile litigante, înaintează interpelări privind obținerea informației necesare, la cererea și pe cheltuiala părților solicită autorităților de stat sau instituțiilor particulare prezentarea unor informații suplimentare ce au tangență cu obiectul litigiului, atrage specialiști, dispune efectuarea expertizelor.

23.2. Orice probe se prezintă de către părți pînă la începutul dezbaterilor arbitrale și trebuie să fie prezentate fiecărei părți.

23.3. Secretariatul transmite părților copiile tuturor înscrisurilor intrate la Curtea de Arbitraj la etapa pregătirii sau dezbaterilor arbitrale. Completul de judecată stabilește ziua și locul desfășurării ședinței arbitrale și citează părțile prin intermediul Secretariatului.

Articolul 24

Măsuri de asigurare a acțiunii

24.1. La depunerea cererii de arbitraj sau în cursul procedurii arbitrale oricare dintre părți poate să se adreseze la Curtea de Arbitraj sau în instanța de judecată competentă cu cerere privind încuviințarea măsurilor de asigurare a acțiunii arbitrale, dacă părțile nu au convenit altfel.

24.2. Măsuri de asigurare se aplică la orice etapa pînă la emiterea hotărârii arbitrale în fond, în scopul executării reale și rapide a hotărârii arbitrale, și reprezintă orice măsuri de caracter temporar prin care Curtea de Arbitraj dispune ca una dintre părțile litigante să:

- a) mențină sau să restabilească «status quo» pînă la soluționarea litigiului în fond;
- b) ia măsuri cu scopul împiedicării sau diminuării unui prejudiciu existent sau posibil din partea oricărei părți litigante față de terți, Curtea de Arbitraj, sau să se abțină de la acțiuni (inacțiuni) ce pot cauza un astfel de prejudiciu;
- c) prezinte un instrument de păstrare a activelor ce va asigura posibilitatea executării viitoare a hotărârii arbitrale;
- d) păstreze probele ce pot avea tangență cu litigiu și pot fi esențiale la soluționarea acestuia.

24.3. În calitate de măsuri de asigurare Președintele sau completul de judecată este în drept să emită o încheiere privind:

- a) aplicarea sechestrului pe bunuri sau mijloacele bănești aparținute unei părți litigante, inclusiv cele aflate la alte persoane;
- b) interdicție de a efectua anumite acțiuni din partea unei părți;
- c) interdicție de a efectua anumite acțiuni din partea altor persoane față de una dintre părți sau față de obiectul litigiului, inclusiv de a transmite unei părți bunuri sau de a executa anumite obligații față de aceasta;
- d) suspendarea înstrăinării sau transmiterii bunurilor sechestrate la depunerea cererii privind ridicarea sechestrului (excluderea din inventar);
- e) aplicarea altor măsuri ce servesc scopurilor menționate în prezentul articol.

24.4. Președintele sau completul de judecată este în drept să aplice concomitent mai multe măsuri de asigurare cu condiția ca valoarea totală a restricțiilor nu va depăși valoarea acțiunii.

24.5. Partea care solicită aplicarea măsurilor de asigurare este obligată să prezinte Curții de Arbitraj motive întemeiate și să dovedească că:

- a) neaplicarea măsurilor de asigurare va atrage imposibilitatea executării eficiente a hotărârii arbitrale;
- b) neaplicarea măsurilor de asigurare va atrage cauzarea prejudiciului adițional acestei părți, ce nu va putea fi înlăturat prin acordarea viitoare a unei compensații pentru un astfel de prejudiciu, întrucât mărimea acesteia va depăși esențial activele pârâtului, care pot fi supuse sechestrului;
- c) există o posibilitate rezonabilă că cerințele arbitrale invocate de această parte vor fi admise. Orice concluzie privind astfel de posibilitate nu atrage libertatea discreției Curții de Arbitraj la emiterea oricăror încheieri ulterioare.

24.6. Încheierile Curții de Arbitraj privind încuviințarea măsurilor de asigurare au caracter obligatoriu pentru părțile litigante, se înmânează părții care le-a solicitat și reprezintă un act de executare, analogic prin putere juridică oricăror acte oficiale judiciare și arbitrale.

24.7. Procedurile de executare a încheierii Curții de Arbitraj privind încuviințarea măsurilor de asigurare se reglementează de legislația de executare și cea civilă procedurală a locului de executare.

24.8. Cheltuieli de aplicare a măsurilor de asigurare sunt purtate de partea care le-a solicitat și se iau în calcul la emiterea hotărârii arbitrale în fond.

24.9. Partea litigantă împotriva căreia sunt aplicate măsuri de asigurare, este în drept, în locul măsurilor de asigurare luate, să depună în depozit pe contul Curții de Arbitraj suma bănească solicitată de altă parte litigantă.

24.10. La cererea motivată a oricărei părți litigante sau din oficiu Curtea de Arbitraj este în drept să modifice, schimbe, suspende sau anuleze măsurile de asigurare aplicate. Această chestiune se soluționează în ședința arbitrală cu citarea părților. Neprezentarea părților legal citate nu împiedică soluționarea chestiunii.

24.11. Partea care solicită aplicarea măsurilor de asigurare, poate fi obligată să poarte răspundere pentru orice costuri și prejudicii cauzate prin aplicarea astfel de măsuri față de orice parte litigantă, dacă Curtea de Arbitraj, ulterior, va stabili că cererea de solicitare încuviințării măsurilor de asigurare a fost întemeiată prin informații necorespunzătoare, iar în situația reală de fapt existentă la momentul solicitării, aceste măsuri nu a putea fi aplicate. Astfel de compensație poate fi acordată de către Curtea de Arbitraj la orice etapă a procedurii arbitrale, inclusiv la emiterea hotărârii în fond sau după aceasta.

24.12. Curtea de Arbitraj este în drept să oblige partea care solicită aplicarea măsurilor de asigurare să prezinte cauțiune suficientă pentru compensarea unui prejudiciu posibil.

Articolul 25

Schimbări în completul de judecată

25.1. În cazul în care președintele sau judecătorii din completul de judecată, ori judecătorul unic, după darea consimțământului nu pot să participe în procedura arbitrală, judecătorii care îi vor înlocui se numesc în conformitate cu prezentul Regulament.

25.2. Noul complet de judecată poate să soluționeze de la început orice chestiuni ce au fost deja soluționate de către completul de judecată precedent înainte de schimbare.

Capitolul 3 DEZBATERI ARBITRALE

Articolul 26 Procedura de soluționare a litigiului arbitral

26.1. Decizia privind necesitatea participării în ședințe a reprezentanților părților sau la cererea lor fără participarea acestora, doar în baza probelor prezentate se ia de către completul de judecată. În toate cazurile părțile sunt citate privind ziua și locul desfășurării ședinței și au drept să participe în aceasta.

26.2. Litigiul se examinează de regulă în ședință închisă. Soluționarea litigiului în ședință deschisă se permite numai cu acordul tuturor părților. Cu permisiunea completului de judecată și cu acordul părților în ședință pot fi prezente și persoane ce nu participa nemijlocit la soluționarea litigiului.

26.3. Dacă partea nu a înaintat imediat obiecții împotriva oricărei încălcări a prezentului Regulament sau oricărei cerințe a convenției de arbitraj, acest fapt se consideră ca refuz de dreptul acestei părți de a înainta astfel de obiecții în viitor, cu excepția dacă această parte va dovedi imposibilitatea înaintării obiecțiilor la timp și temeinicia acesteia.

Articolul 27 Proces-verbal al ședinței arbitrale

27.1. Cursul procedurii arbitrale se consemnează în procesul-verbal al ședinței care conține:

- a) numărul dosarului;
- b) locul și data ședinței arbitrale;
- c) denumirea Curții de Arbitraj, numele și prenumele a judecătorilor și secretarului, interpreților, experților, specialiștilor, martorilor;
- d) numele, prenumele, domiciliul părților-persoane fizice, sau denumirea și sediul părților-persoane juridice;
- e) informație succintă privind reprezentanții părților și alți participanți la ședințe;
- f) descrierea succintă a cursului ședinței arbitrale;
- g) expunerea succintă a cerințelor, obiecțiilor, cererilor și explicațiilor părților și altor participanți ai ședinței;
- h) motivele, prin care părțile își întemeiază pozițiile sale;
- i) partea dispozitivă (în cazul emiterii încheierilor și hotărârilor);
- j) semnăturile judecătorilor, secretarului.

27.2. Depozițiile expertului, specialistului, martorului pot fi consemnate în procesul-verbal separat, care se semnează de ei și de secretar.

Articolul 28 Amânarea, suspendarea și reluarea procedurii arbitrale

28.1. La cererea motivată a unei părți sau din oficiu, completul de judecată poate amâna ședința sau suspenda procedura arbitrală.

28.2. Amânarea ședinței poate fi solicitată de către parte doar o singură dată. Temei pentru amânare poate servi necesitatea prezentării unui timp suplimentar pentru pregătirea pentru dezbateri, colectării probelor suplimentare, efectuării negocierilor părților privind condițiile tranzacției de împăcare posibile ș.a. Chestiunea privind amânarea soluționării litigiului se decide în ședință de către completul de judecată, ținând cont de opiniile tuturor părți prezente și se consemnează în procesul-verbal al ședinței.

28.3. Curtea de Arbitraj suspendă procedura arbitrală în cazurile:

- a) imposibilității examinării litigiului dat pînă la examinarea unui alt litigiu legat de acesta în instanța de judecată, arbitraj sau alte autorități competente;
- b) numirii expertizei;
- c) expedierii materialelor dosarului la autorități de anchetă penală.

28.4. Procedura arbitrală se reia după înlăturarea circumstanțelor care au cauzat suspendarea acesteia. Cu privire la suspendare și reluare se emite o încheiere. Suspendarea poate fi revizuită în ordine de supraveghere judiciară conform legislației Republicii Moldova.

Articolul 29

Recunoașterea integrală sau parțială, renunțarea, modificarea, completarea acțiunii. Tranzacție de împăcare

29.1. Pînă la emiterea hotărârii în fond fiecare partea prin cererea sa scrisă, cu respectarea prezentului Regulament, este în drept să modifice și să completeze cerințele arbitrale, cu excepția cazului când completul de judecată nu va recunoaște astfel de modificare sau completare rezonabilă, ținând cont de întârzierea făcută pentru interesele altor părți sau oricăror alte circumstanțe. Opinia completului de judecată pe toate aceste chestiuni se consemnează în proces-verbal al ședinței arbitrale.

29.2. Cerința arbitrală, obiecția, cerința în scopul compensării, inclusiv cererea reconvențională, nu pot fi modificate sau completate în așa mod ca să iasă în afara competenței Curții de Arbitraj.

29.3. La orice etapă a procedurii arbitrale sau de conciliere completul de judecată utilizează posibilități de care dispune pentru soluționarea amiabilă a litigiului. Pînă la emiterea hotărârii în fond oricare dintre părți poate declara în scris privind renunțarea integrală sau parțială de la cerințele arbitrale sau privind recunoașterea integrală sau parțială a acestora. Acest fapt se consemnează în proces-verbal al ședinței și încheierea/hotărârea arbitrală.

29.4. În cazul atingerii unui acord în privința tuturor cerințelor arbitrale litigioase, părțile pot încheia o tranzacție de împăcare care se aprobă prin hotărârea arbitrală.

Articolul 30

Ordinea de soluționare a litigiului Probele și probatiunea

30.1. Ordinea de soluționare a litigiului se stabilește de către completul de judecată, ținând cont de opiniile părților. Acesta este însărcinat să asigure raționalitatea și eficiența procedurii arbitrale, să garanteze părților posibilitatea de a exprima opiniile sale și a ajunge la o hotărâre echitabilă.

30.2. Părțile în ordinea stabilită de prezentul Regulament trebuie să dovedească circumstanțele prin care ei motivează cerințele sau obiecțiile sale. Completul de judecată poate să propună părților să prezinte și alte probe, și de asemenea, la cererea și pe cheltuiala părților să le solicite de la terți, să citeze și să audieze martori, specialiști, să numească expertize.

30.3. Partea poate prezenta completului de judecată probele în original sau în copie autenticată corespunzător. În cazul în care pentru soluționarea litigiului este importantă doar o parte din înscris, se prezintă doar extrasul autenticat din acesta. În caz de necesitate completul de judecată poate solicita părții să prezinte înscrisul în original.

30.4. Admisibilitatea și relevanța probelor se apreciază de către completul de judecată după intima convingere. Probele pot fi respinse ca nefiind relatate la fondul și obiectul litigiului, și de asemenea ca fiind prezentate completului de judecată și (sau) colectate cu încălcarea ordinii stabilite de prezentul Regulament.

30.5. Deciziile precum că anumite circumstanțe sunt dovedite se iau de către completul de judecată în baza unei analize minuțioase, multilaterale, obiective și imparțiale a totalității probelor prezentate.

Articolul 31

Probe materiale

După emiterea hotărârii probele materiale se restituie persoanelor de la care au fost primite sau se transmit persoanelor recunoscute de către completul de judecată ca având dreptul la aceste bunuri. În caz de necesitate probele materiale pot fi păstrate ca materiale ale dosarului prin fotografierea lor sau prin alte metode care permit fixarea maximă informativă a acestora.

Articolul 32

Audierea martorilor

32.1. Ordinea și modalitatea audierii martorilor, inclusiv martorilor-experti (specialiștilor) se stabilește de către completul de judecată.

32.2. Pe parcursul depunerii depozițiilor de către orice martor, inclusiv martor-expert (specialist), completul de judecată poate îndepărta din sală alți martori, inclusiv martori-experti, cu excepția cazurilor când astfel de martor este și parte în procedura arbitrală, căruia, de regulă, nu i se propune să se îndeparteze din dezbateri.

32.3. Completul de judecată poate dispune audierea martorilor, inclusiv martorilor-experti (specialiștilor) cu aplicarea mijloacelor de comunicare la distanță ce nu necesită participarea nemijlocită la dezbateri (conectarea video, Internet software, s.a.).

Articolul 33

Numirea expertizei

33.1. Pentru soluționarea chestiunilor apărute la soluționarea litigiului care necesită cunoștințe speciale în domeniul tehnicii, științei, artei etc., completul de judecată din oficiu sau la cererea și pe cheltuiala uneia ori ambelor părți, prin încheierea sa, poate numi expertiza și solicita de la părți prezentarea înscrisurilor necesare sau alte

obiecte pentru expertiză, sau să efectueze alte acțiuni și măsuri necesare, inclusiv permisiunea accesului la obiecte cu regim de acces limitat etc.

33.2. Audiind părțile, completul de judecată poate numi unul sau un număr de experți ca ei să prezinte în scris un raport privind anumite chestiuni indicate de către completul de judecată. Copia actului privind dispunerea efectuării unei expertize de către expert se expediază părților.

33.3. Pînă la numirea sa, expertul, de regulă, prezintă completului de judecată informația privind calificarea sa și declarația privind imparțialitatea și independența sa. Părțile sunt obligate să comunice completului de judecată, dacă au ele dispun de careva obiecții față de calificarea, imparțialitatea și independența expertului respectiv. Ulterior, după numirea expertului astfel de obiecții pot fi înaintate doar în temeiuri ce au devenit cunoscute părții după numirea acestuia. Completul de judecată admite sau respinge astfel de obiecții imediat după înaintarea acestora.

33.4. Părțile prezintă expertului orice informație ce are tangență cu litigiul sau îi transmit pentru inspecție orice înscrisuri sau bunuri legate de litigiu, care pot fi solicitate de acesta. Orice neînțelegeri privind temeinicia cerințelor de prezentare a informației, înscrisurilor, bunurilor, accesului la obiecte ș.a. se soluționează de către completul de judecată.

33.5. La primirea concluziei expertului completul de judecată acordă părților posibilitatea de a lua cunoștință cu aceasta, a face extrase, copii, precum și a prezenta opinia scrisă pe marginea acesteia. Părțile de asemenea sunt în drept să ia cunoștință de orice înscris, la care expertul a făcut referire.

33.6. La cererea părții expertul poate fi audiat de către completul de judecată în scopul concretizării și explicării informației exprimate în concluzie. Părțile sunt în drept să participe la această audiere și să pună întrebări în fața expertului. În cursul acestei ședințe orice parte poate prezenta și alți martori-experti pentru depunerea depozițiilor pe chestiuni litigioase. Acestei proceduri i se aplică dispozițiile articolului precedent.

TITLUL III

EMITEREA HOTĂRÂRII ARBITRALE ÎN FOND

Articolul 34

Finisarea procedurii arbitrale

34.1. Procedura arbitrală se finisează concomitent cu emiterea hotărârii arbitrale definitive sau încheierii.

34.2. Se adoptă o hotărâre dacă litigiul se soluționează în fond, de asemenea fără luarea deciziei asupra cerințelor arbitrale înaintate și la solicitarea părților în cazul aprobării tranzacției de împăcare.

34.3. În celelalte cazuri, orice acte de la începutul procedurii arbitrale și pînă la încetarea dezbaterilor se emit în forma unei încheieri, inclusiv:

- a) dacă reclamantul a renunțat la cerințele sale arbitrale, cu excepția cazului când pârâțul înaintează obiecții și completul de judecată recunoaște că pârâțul are un interes legitim în soluționarea definitivă a litigiului;
- b) dacă părțile au convenit asupra finisării procedurii arbitrale;

- c) dacă completul de judecată constată, că continuarea procedurii arbitrale a devenit inutilă sau imposibilă.

Articolul 35

Emiterea, pronunțarea și remiterea hotărârii arbitrale

35.1. Hotărârea se adoptă de către completul de judecată în ședință de deliberare închisă prin majoritatea de voturi și se semnează de toți judecătorii ai completului de judecată. Judecătorul, care nu este de acord cu decizia majorității, de asemenea este obligat să semneze hotărârea, însă are dreptul să-și expună opinia motivată separată, în formă scrisă, care se anexează la dosar.

35.2. În cazul în care anterior una dintre părți a renunțat sau a recunoscut parțial cerințele arbitrale, despre acest fapt se indică în hotărâre, iar hotărâre se ia doar asupra cerințelor rămase.

35.3. Hotărârea se remite (se înmânează) părților în termen de nu mai târziu de 10 zile din data emiterii acesteia, și din ziua remiterii (înmânării) acesteia părților devine definitivă, obligatorie pentru toate părțile și nu poate fi atacată în fond. După temeiuri procedurale hotărârea poate fi contestată în instanță de judecată competentă în ordine de supraveghere judiciară conform legislației Republicii Moldova.

Articolul 36

Amânarea emiterii hotărârii în fond

În caz dacă informația prezentată de către părți este insuficientă pentru luarea hotărârii în fond, completul de judecată poate amâna emiterea hotărârii și relua dezbateri arbitrale cu citarea părților.

Articolul 37

Conținutul hotărârii arbitrale

Hotărârea arbitrală în fond trebuie să cuprindă:

- a) locul, data și numărul dosarului;
- b) denumirea completă a Curții de Arbitraj și completul de judecată;
- c) numele, prenumele și cod personal - pentru persoanele fizice, denumirea și cod de identificare - pentru persoanele juridice, datele reprezentanților și altor persoane participante;
- d) referire la convenția de arbitraj și dreptul aplicabil, în al cărei temei s-a efectuat procedura arbitrală;
- e) obiectul litigiului și opiniile părților;
- f) circumstanțele de fapt, stabilite de către completul de judecată;
- g) evaluarea circumstanțelor stabilite din punct de vedere juridic sau în echitate (ex aequo et bono), stipularea motivelor ce au servit temei pentru luarea hotărârii;
- h) esența hotărârii luate, inclusiv repartizarea taxelor și cheltuielilor arbitrale între părți, măsuri de asigurare;
- i) termenele și modalitatea de executare a hotărârii;
- j) semnăturile judecătorilor care au adoptat hotărârea, ștampila Curții de Arbitraj.

Articolul 38

Rectificarea, interpretarea, completarea și explicarea hotărârii

38.1. Orice judecător din completul de judecată, oricare dintre părți poate solicita emiterea unei hotărâri suplimentare, dacă în hotărârea pronunțată completul de judecată nu s-a expus asupra:

- a) unei sau unor cerințe arbitrale invocate în cerere de arbitraj;
- b) unei sau unor cerințe arbitrale ce nu erau invocate în cerere de arbitraj, însă au fost înaintate în cursul procedurii arbitrale;
- c) oricărei chestiuni intermediare supuse soluționării de către completul de judecată, inclusiv privind compensarea prejudiciului cauzat prin aplicarea neîntemeiată a măsurilor de asigurare.

38.2. Orice parte poate solicita completului de judecată, cu notificarea celeilalte părți, rectificarea erorilor de calcul și greșelilor de tipar, oricăror alte erori similare, interpretarea hotărârii sau a unei părți din aceasta.

38.3. Cereri de completare, interpretare și rectificare se depun la Curtea de Arbitraj și se soluționează de către același complet de judecată cu citarea părților, însă neprezentarea acestora nu împiedică soluționarea cererii.

38.4. Hotărârea suplimentară (încheiere) privind rectificarea sau interpretarea hotărârii arbitrale face parte integrantă a acesteia.

38.5. Părțile nu suportă cheltuieli legate de completarea, interpretarea sau rectificarea hotărârii arbitrale.

Articolul 39 **Încetarea procedurii arbitrale**

39.1. Curtea de Arbitraj încetează procedura arbitrală, stabilind că:

- a) litigiul nu se atribuie competenței Curții de Arbitraj;
- b) există hotărârea irevocabilă a instanței de judecată emisă pe litigiul între aceleași părți, pe același obiect și temeuri, sau încheierea instanței de judecată privind încetarea procesului pe motivul renunțării reclamantului la acțiune sau aprobării tranzacției de împăcare;
- c) există hotărârea arbitrală obligatorie pentru părți, emisă pe litigiul între aceleași părți, pe același obiect și temeuri, cu excepția cazurilor când instanța de judecată a refuzat în emiterea titlului executoriu sau a casat hotărârea arbitrală;
- d) reclamantul a renunțat la cererea de arbitraj;
- e) a decedat partea-persoană fizică sau a fost lichidată partea-persoană juridică, dacă raporturile litigioase nu permit atragerea succesorilor de drepturi;
- f) soluționarea litigiului este imposibilă din alte motive prevăzute de Regulamentul prezent.

39.2. Până la formarea integrală a completului de judecată hotărârea de încetare a procedurii arbitrale se emite de către Președinte, în celelalte cazuri – de către completul de judecată. Încetarea procedurii nu lipsește părțile de dreptul de a se adresa Curții de Arbitraj cu o cerere de arbitraj bazată pe noile temeuri.

Articolul 40 **Păstrarea dosarelor**

La încetarea procedurii arbitrale dosarul arbitral se transmite la păstrare Secretariatului. Accesul la materialele dosarului se permite doar de către Președinte la interpelarea motivată a autorităților oficiale, părții litigante sau terților.

TITLUL IV EXECUTAREA HOTĂRÂRII ARBITRALE

Articolul 41 Modalitate de executare a hotărârii

41.1. Hotărârea Curții de Arbitraj devine definitivă și obligatorie pentru executare de către părți în ordinea și termenul stabilit în hotărâre.

41.2. În caz dacă în hotărâre nu este stabilit termenul de executare, hotărârea urmează a fi executată imediat după remiterea (înmânarea) acesteia părților.

41.3. Prin prisma art.art. 14.4-14.5 din prezentul Regulament, faptul înmânării hotărârii se consideră confirmat în caz, dacă Curtea a expediat hotărâre pe adresă oficială a părții, sau pe altă adresă a părții, indicată de către aceasta, și a primit confirmare poștală privind primirea acestei scrisori, sau returnării acesteia pe motiv de nereclamare, plecare, schimbare a adresei, refuz sau absență a destinatarului.

Articolul 42 Executarea silită a hotărârii

În cazul neexecutării benevole a hotărârii arbitrale de către partea obligată în termenul stabilit, la cererea părții în beneficiul căreia a fost adoptată hotărârea, executarea silită se efectuează de către instanțele competente a statului pe teritoriul căruia hotărârea urmează a fi executată, conform procedurilor acestuia de executare a hotărârilor arbitrale și judiciare în vigoare.

Articolul 43 Proceduri de conciliere (mediere)

43.1. Proceduri de conciliere (mediere) pot fi efectuate atât ca o etapă a procedurii arbitrale, cât și în calitate de procedură separată privind soluționarea amiabilă a litigiului.

43.2. Procedura de conciliere (mediere) se începe cu depunerea cererii scrise de la una dintre părți la Curtea de Arbitraj, care la rîndul său solicită exprimarea opiniei celeilalte părți pe acest fapt. Dacă cealaltă parte renunță la procedura de conciliere sau nu comunică opinia sa în decurs de 30 zile, propunerea privind participarea la procedura de mediere se consideră respinsă.

43.3. Pentru efectuarea procedurilor de conciliere (mediere) părțile sau Președintele Curții de Arbitraj la cererea lor, numesc judecător arbitral, care efectuează mediere la discreția sa, conducându-se de principiile multilateralității, obiectivității, operativității, imparțialității și echității. Cu acordul părților mediatorul numește data, oră și locul de efectuare a procedurilor de conciliere.

43.4. La efectuarea procedurilor de conciliere pot fi utilizate forme procedurale de colectare, prezentare, fixare și evaluare a probelor similare celor din procedura arbitrală.

43.5. Procedurile de conciliere poartă un caracter confidențial.

43.6. Procedura de conciliere se încetează în cazurile:

- a) renunțării unei părți, în orice moment, la participarea în mediere;
- b) dacă nu s-a ajuns la un acord privind soluționarea amiabilă a litigiului;
- c) soluționării amiabile a litigiului și încheierii acordului scris privind soluționarea de succes, semnat de mediator și părți.

43.7. Dacă părțile au convenit privind soluționarea amiabilă a litigiului, acestea încheie și semnează tranzacția de împăcare. La solicitarea părților aceasta poate fi redactată de către mediator. Prin semnarea tranzacției de împăcare părțile încetează litigiul și urmează să respecte tranzacția încheiată.

43.8. Dacă litigiul nu este soluționat amiabil, orice propuneri, confirmări sau declarații din partea părților în cursul procedurii de conciliere nu au valoare juridică la procedura arbitrală ulterioară.

43.9. Fără consimțământul părților mediatorul nu poate îndeplini atribuții de judecător arbitral, reprezentant sau consultant a uneia dintre părți pe același litigiu, nu poate fi citat, audiat de orice instanță de judecată, arbitrală sau altă autoritate, nu poate depune depoziții privind circumstanțele, ce au devenit cunoscute acestuia în cursul procedurilor de mediere.

43.10. Calculul, repartizarea și compensarea taxelor și cheltuielilor de organizare și desfășurare a procedurilor de conciliere (mediere) se efectuează conform Regulamentului cu privire la taxe și cheltuieli de arbitraj.

43.11. Dacă părțile nu au convenit altfel, toate costurile legate de proceduri de conciliere se achită de către părți în mod egal.

Articolul 44.

Intrarea în vigoare

Prezentul Regulament intră în vigoare la data aprobării acestuia prin Hotărârea Consiliului de Administrare a Asociației de Arbitraj din Republica Moldova și este obligatoriu pentru aplicare pe toate litigiile atât aflate pe rol la Curtea de Arbitraj, cât și cele ce urmează a fi înaintate.